

H Ø J E S T E R E T S E M B E D S R E G N S K A B
2008

Højesterets bidrag til årsrapport for domstolene for 2008

1. Tilgang, afvikling og beholdning.

1.1. Indkomne sager

Den samlede tilgang af sager faldt i 2008 med 17 % fra 530 i 2007 til 439 i 2008. Det er navnlig antallet af civile ankesager, der er faldet.

1.2. Tilgangen af **civile ankesager** faldt i 2008 med 25 % i forhold til 2007 fra 309 til 232. Af disse blev 35 indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet mod 17 i 2007, hvilket er en stigning på 106 % i forhold til 2007. Domstolsreformen har haft en markant virkning på antallet af sager vedrørende myndighedsudøvelse (forvaltningssager), jf. tabel 3. Antallet af disse faldt i 2008 med 62 % i forhold til 2007. Af de 232 civile ankesager, Højesteret modtog i 2008, var kun 55 forvaltningssager. Faldet er særligt stort for skattesager, hvor Højesteret i 2008 modtog 16 sager mod 72 i 2007. Under den tidligere ordning var landsretten 1. instans for skattesager med fri adgang til at anke til Højesteret. Efter domstolsreformen begynder skattesager i byretten. Domstolsreformen har medført et markant fald i antallet af disse og kun knapt en tredjedel af forvaltningssagerne i 2008 var skattesager. I 2008 drejede 4 af de forvaltningsretlige sager sig om arbejdsskade, 1 om ansættelsesforhold og 5 om erstatning efter lov om patientforsikring.

Civile ankesager er de mest arbejdskrævende, og man bør ved bedømmelse af sagsmængden ikke alene se på antallet af indkomne sager, men også på, hvor mange sager der afsluttes ved dom eller kendelse. Antallet af sager, der falder bort inden domsforhandling, fordi de hæves, er fortsat relativt lavt, men da mange af disse sager først hæves efter forberedelsens afslutning, har der været anvendt ressourcer til forberedelsen og afgørelse, herunder eventuelt til bevisoptagelse og afgørelse af tvister. Stigningen i antallet af procesbevillinger har afgørende betydning for vurderingen af ressourceforbruget.

1.3. Tilgangen af **straffeanker** faldt i 2008 med 18 % fra 38 i 2007 til 31 i 2008. Af disse 31 blev 21 indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Stigningen i procesbevillinger var på 164 % i forhold til antallet på 13 i 2007. Faldet er beskedent, men fastholder tendensen fra 2007. Faldet er dog ikke nødvendigvis retningsgivende for den fremtidige udvikling, da det vil afhænge af anklagemyndighedens og særligt Procesbevillingsnævnets praksis.

1.4. Tilgangen af **kæresager** og **andragender**¹ faldt samlet med 4 %, men dette fald dækker over en stigning på 21 % i antallet af civile kæresager, et fald på 45 % i straffekæresager og en stigning på 3 % i antallet af andragender. Af de civile kæresager blev 29 indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet mod 11 året før, det vil sige en stigning på 164 %. 18 straffekæresager blev indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet mod 19 i 2007, hvilket er et fald på 5 %. Kæresager indbragt med procesbevilling er væsentligt mere ressourcekrævende end øvrige kæresager.

Den samlede tilgang af sager faldt i 2008 med 17 % fra 530 i 2007 til 439 i 2008. Det er navnlig antallet af civile ankesager, der er faldet.

I forhold til 2006, der var sidste år før domstolsreformen, er sagstilgangen faldet med 25 %. Fordelingen fremgår af tabel 1. Derimod er antallet af indkomne sager med procesbevilling steget med 13 % i forhold til 2006 og med 41 % i forhold til gennemsnittet af 2004 - 2006. Stigningen er særlig stor for de civile ankesager (67 %). Fordelingen fremgår af tabel 2.

TABEL 1 **INDKOMNE SAGER**

	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Civile anker	282	268	274	309	232	- 25 %	- 15 %
Straffeanker	65	57	58	38	31	- 18 %	- 47 %
Civile kæresager	89	86	99	66	80	+ 21 %	- 19 %
Straffekæresager	88	57	70	51	28	- 45 %	- 60 %
Andragender	60	79	83	66	68	+ 3 %	- 18 %
Indkomne sager i alt	584	547	584	530	439	- 17 %	- 25 %

TABEL 2 **INDKOMNE SAGER, HVOR DER ER GIVET TILLADELSE FRA PROCESBEVILLINGSNÆVNET:**

	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Civile ankesager	25	9	21	17	35	+ 106 %	+ 67 %
Civile kæresager	17	16	34	11	29	+ 164 %	- 15 %
Straffeankesager	17	8	13	13	21	+ 62 %	+ 62 %
Straffekæresager	30	6	23	19	18	- 5 %	- 22 %
I alt	89	39	91	60	103	+ 72 %	+ 13 %

¹ Andragender er en fællesbetegnelse for visse anmodninger, der fremsættes såvel inden for den civile retspleje, f. eks. i medfør af retsplejeloven §§ 253, stk. 4 (appel af delafgørelser), 372, 394, stk. 2 (appel efter appelfristens udløb), 392, stk. 1 (kære af delafgørelser), 399 (ekstraordinær genoptagelse eller anke), og inden for strafferetsplejen.

TABEL 3 INDKOMNE SAGER OM MYNDIGHEDSUDØVELSE (FORVALTNINGSSAGER):

	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Forvaltningssager i alt	117	107	112	143	55	- 62 %	- 51 %
- heraf skattesager	54	47	46	72	16	- 78 %	- 65 %
- heraf sager vedr. ekspropriation	3	0	1	1	0	- 100 %	-100 %
- heraf sager vedr. arbejdsskade	7	9	8	11	4	- 64 %	- 50 %
- heraf sager vedr. ansættelsesforhold	4	3	1	2	1	- 50 %	0 %
- heraf sager vedr. social pension	4	2	1	0	0	0 %	-100 %
- heraf om lov om patientforsikring	8	4	1	5	5	0 %	+400 %
- heraf sager vedr. opholdstilladelse	-	13	16	20	0	- 100 %	-100 %
Andre sagstyper	37	29	38	32	29	- 9 %	-24 %

1.2. Afsluttede sager

Det samlede antal af afsluttede sager faldt med 16 % fra 509 i 2007 til 426 i 2008. Det samlede antal afgjorte sager faldt med samme procent fra 433 i 2007 til 364 i 2008.

Antallet af civile ankesager, der blev afsluttet ved dom eller kendelse, faldt i 2008 med 10 % til 195 mod 216 i 2007.

Antallet af afsluttede straffeanker faldt i 2008 med 65 % fra 49 i 2007 til 17 i 2008. Det samlede antal afsluttede straffeanker var i 2008 21 mod 52 i 2007.

Det samlede antal af civile kæresager, der blev sluttet ved dom, kendelse eller beslutning, udgjorde i 2008 65, hvilket svarer til året før. Antallet af afgjorte straffekæresager faldt med 43 % til 26 mod 46 i 2007, mens antallet af afgjorte andragender steg med 7 % fra 57 i 2007 til 61 i 2008.

I forhold til 2006 er antallet af afsluttede sager ved dom eller kendelse faldet med 25 %. Forde-lingen fremgår af tabel 4.

Nedgangen i antallet af indkomne og afsluttede sager viser, at reformen er ved at slå igennem i Højesteret. Det er imidlertid ikke et tegn på et mindre arbejdspress. Som det fremgår af tabel 2, er der i 2008 sket en markant stigning i antallet af procesbevillinger, således at de indkomne sager i højere grad vedrører principielle spørgsmål og derved er mere ressourcekrævende. Det viser sig tydeligst ved straffesager. Under den tidligere ordning drejede de fleste straffesager sig alene om strafudmåling, og Højesteret kunne normalt nå hovedforhandling, votering og domsskrivning på 1 dag, i visse tilfælde endda 2 straffesager på samme dag. Dette er ikke længere muligt, da alle sager nu indeholder principielle spørgsmål og derfor kræver 2 dage til hovedforhandling, votering og domsskrivning. Samme tendens gør sig gældende for de civile ankesager, hvor det ikke længere er muligt at afvikle hovedforhandling, votering og domsskrivning på 1 dag. Hertil kommer, at det på grund af sagernes ændrede karakter i stigende omfang er nødvendigt at behandle sagerne med mere end 5 dommere. Disse virkninger af reformen er både forventede og tilsigtede, idet de indebærer, at Højesteret i stigende omfang kan koncentrere sine ressourcer omkring principielle sager.

TABEL 4 AFSLUTTEDE OG HÆVEDE SAGER

AFSLUTTET VED DOM/KENDELSE

Afgørelser	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Dom/kendelse/ Beslutning							
Civile anker	200	242	218	216	195	- 10 %	- 11 %
Straffeanker	52	54	57	49	17	- 65 %	- 70 %
Civile kæresager	90	65	70	65	65	0 %	- 7 %
Straffekæresager	71	74	60	46	26	- 43 %	- 57 %
Andragender	52	64	80	57	61	+ 7 %	- 24 %
I alt	465	499	485	433	364	- 16 %	- 25 %

HÆVEDE SAGER:

Hævede sager og sager sluttet på anden måde	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Civile anker	50	61	52	53	55	+ 4 %	+ 6 %
Straffeanker	4	6	3	3	4	+ 33 %	+ 33 %
Civile kæresager	10	23	19	7	4	- 43 %	- 79 %
Straffekæresager	6	4	7	5	0	- 100 %	- 100 %
Andragender	7	8	13	8	0	- 100 %	- 100 %
I alt	77	102	94	76	63	- 17 %	- 33 %

Af tabel 5 fremgår, i hvilket omfang Højesteret i civile ankesager har omgjort eller stadfæstet dommen i den foregående instans. I 74 % af sagerne stadfæstede Højesteret dommen. Stadfæstelse kan ske i henhold til de grunde, der er anført i den indankede dom, eller i det væsentlige i

henhold til disse grunde eller med en helt ny begrundelse. I 25 % af sagerne ændrede Højesteret den indankede doms resultat. Ændringsprocenten er lidt lavere end i de to forudgående år.

TABEL 5

UDFALD AF CIVILE ANKESAGER

	2005		2006		2007		2008	
Resultat i forhold til den indankede dom:								
Stadfæstelse								
- I henhold til grundene	55		37		60		49	
- I det væsentlige i henhold til grundene	56		58		53		39	
- Ny begrundelse	30		52		34		50	
I alt	141	65 %	147	70 %	147	74 %	138	75 %
Ændring	77	35 %	63	30 %	52	26 %	47	25 %
Resultat i forhold til tidligere instans:								
Østre Landsret								
- Stadfæstelse	68	73 %	92	74 %	78	78 %	87	82 %
- Ændring	25	27 %	32	26 %	22	22 %	19	18 %
I alt	93	100 %	124	100 %	100	100 %	106	100 %
Vestre Landsret								
- Stadfæstelse	63	63 %	36	61 %	57	80 %	37	67 %
- Ændring	37	37 %	23	39 %	14	20 %	18	33 %
I alt	100	100 %	59	100 %	71	100 %	55	100 %
Sø- og Handelsretten								
- Stadfæstelse	9	38 %	19	70 %	10	38 %	14	58 %
- Ændring	15	62 %	8	30 %	16	62 %	10	42 %
I alt	24	100 %	27	100 %	26	100 %	24	100 %

I tabellen er afviste sager ikke medtaget.

Højesterets beholdning af civile ankesager ultimo 2008 faldt med 4 % til 446 i forhold til beholdningen i 2007 på 463, mens Højesterets samlede sagsbeholdning er steget med 2 %.

TABEL 6 VERSERENDE SAGER	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % i fht. 2007	Ændring i % i fht. 2006
Civile ankesager	460	419	423	463	446	- 4 %	+5 %
Sager i alt	543	479	482	503	511	+ 2 %	+6 %

2. Gennemløbstid

2.1. Gennemløbstiden er den tid, der går fra modtagelsesdatoen til afsendelsesdatoen, det vil sige fra det tidspunkt, sagen modtages, til sagen afsluttes ved dom, kendelse, beslutning eller hæves. Gennemløbstiden indeholder således både den periode, hvor parterne forbereder sagen ved skriftveksling, indhentelse og fremlæggelse af nye beviser, herunder afhøring af parter og vidner (forberedelsestiden), og den periode fra parterne har færdigforberedt sagen, til hovedforhandlingen kan foretages, og dom afsiges (berammelsestiden). Dom afsiges normalt en uge efter, at hovedforhandlingen er afsluttet. Parternes ønsker om ny bevisførelse for Højesteret er afgørende for længden af forberedelsestiden. I de sager, hvor der under forberedelsen bliver behov for at forelægge spørgsmål for andre institutioner, f.eks. Retslægerådet, Arbejdsskadestyrelsen eller EF-domstolen, har retten og parterne imidlertid ingen indflydelse på den del af forberedelsestiden, der går til forelæggelsen. Anderledes forholder det sig ved anden bevisførelse, idet den del af forberedelsestiden, der går til afhøring af parter og vidner, i et ikke ubetydeligt omfang beror på parternes advokater. Det samme gælder den del af forberedelsestiden, der vedrører skriftveksling om processuelle spørgsmål.

TABEL 7 GENNEMLØBSTID I DAGE

	2004	2005	2006	2007	2008
CIVILE ANKESAGER					
Med mundtlig hovedforhandling:	714	693	765	662	735
- heraf forberedelsestid	436	399	440	254	320
- heraf berammelsestid, hovedforhandling, votering og afsigelse af dom	278	294	325	408	407
Med skriftlig hovedforhandling:	637	555	575	462	474
- heraf forberedelsestid	294	218	215	150	210
- heraf skriftlig procedure, votering og afsigelse af dom	343 ²⁾	337 ³⁾	360 ⁴⁾	311 ⁵⁾	265 ⁶⁾
Alle civile ankesager ¹⁾	628	590	634	572	608
STRAFFEANKER					
Straffeanker m. hovedforhandling:	170	169	153	161	200
Alle straffeanker ¹⁾	164	164	149	156	181
KÆRESAGER OG ANDRAGENDER					
- Civile kæresager	74	43	69	106	98
- Straffekæresager	74	60	59	80	112
- Andragender	36	35	43	53	73
Alle kæresager og andragender ¹⁾	65	46	57	81	91

¹⁾ Denne oversigt omfatter også sager, der er hævet eller afvist.

²⁾ Heraf til skriftlig procedure og votering, henholdsvis 193 og 150 dage.

³⁾ Heraf til skriftlig procedure og votering, henholdsvis 179 og 158 dage.

⁴⁾ Heraf til skriftlig procedure og votering, henholdsvis 179 og 181 dage.

⁵⁾ Heraf til skriftlig procedure og votering, henholdsvis 191 og 120 dage

⁶⁾ Heraf til skriftlig procedure og skriftlig votering, henholdsvis 191 og 74 dage.

2.2. For **civile ankesager**, der i 2008 blev afsluttet ved dom efter *mundtlig* hovedforhandling, steg den gennemsnitlige gennemløbstid i forhold til 2007 fra 662 dage til 735 dage. For disse sager var forberedelsestiden 320 dage i 2008 mod 254 dage i 2007. Højesteret bestræber sig fortsat på at effektivisere forberedelsen og sørge for, at frister overholdes af advokaterne. Den gennemsnitlige berammelsestid (inklusive hovedforhandling, votering og afsigelse af dom) faldt for disse sager med kun en dag fra 408 dage i 2007 til 407 dage i 2008. Den lange berammelsestid vil først kunne nedbringes, når den store beholdning af verserende sager, jf. tabel 6, der skyldes mange år med højt niveau af indkomne sager, bliver nedbragt. Der vil derfor gå nogle år, før sagsbeholdningen og gennemløbstiden kan nedbringes til et blot nogenlunde rimeligt niveau.

TABEL 8 SKRIFTLIGT BEHANDLEDE CIVILE ANKESAGER

	2004	2005	2006	2007	2008	Ændring i % ift. 2007	Ændring i % ift. 2006
Udgået til skriftlig behandling	106	92	73	69	29	-58 %	-60 %
Afsagte domme	52	107	76	70	62	-11 %	-13 %
- heraf mundtligt voterede	21	39	35	43	60	+40 %	+71 %

I tabellen er afviste sager ikke medtaget.

Civile ankesager, der i 2008 blev afsluttet ved dom efter *skriftlig* procedure, havde en gennemsnitlig gennemløbstid på 474 dage mod 462 dage i 2007. Forberedelsestiden i disse sager var på 210 dage, hvilket er en stigning i forhold til 2007 (150 dage). I 2008 faldt den resterende periode indtil domsafsigelsen fra 311 dage i 2007 til 265 i 2008. Af denne periode gik i gennemsnit 191 dage med parternes udarbejdelse af skriftlig procedure, mens dommerfuldmægtigens behandling, dommernes votering og domsafsigelse i gennemsnit faldt til 74 dage. I disse sager udarbejder en dommerfuldmægtig en indstilling til dommerne, og vakancer i fuldmægtiggruppen i første halvår af 2008 har sinket dette arbejde.

Forholdet mellem antallet af mundtlige og skriftlige domsforhandlinger har betydning for gennemløbstiden inden for den enkelte kategori. I det omfang der aflyses mundtlige domsforhandlinger, voteres der på disse dage i sager, der er udtaget til skriftlig behandling. Antallet af bortfaldne hovedforhandlinger har retten normalt ingen indflydelse på, idet bortfald i det væsentlige skyldes, at sagerne bliver hævet. I 2008 blev der afsagt 62 domme efter skriftlig hovedforhandling, hvoraf de 60 blev afsagt efter mundtlig votering på en af de dage, hvor en allerede berammet hovedforhandling bortfaldt. De resterende 2 sager blev afgjort efter skriftlig votering, til hvilke der ikke afsættes særlige retsdage, idet sådanne sager cirkulerer mellem de deltagende dommere. Denne behandlingsform anvendes kun i sager, hvor der ikke er væsentlig uenighed om faktum, og normalt kun i tilfælde, hvor parterne er enige om, at formen er hensigtsmæssig. Der er i 2008 udgået færre sager til skriftlig behandling og også afsluttet færre. Dette skyldes dels vakancer i fuldmægtiggruppen, jf. punkt 2.3 dels sagerne ændrede karakter efter reformen, jf. punkt 1.2 og ønsket om at have tid til varetagelse af andre nødvendige opgaver, jf. punkt 3.2.

2.3. Den gennemsnitlige gennemløbstid for alle afsluttede **straffeanker** var i 2008 181 dage. Det er en stigning på 25 dage i forhold til 2007. For straffeanker, der afsluttedes ved dom, var gennemløbstiden i 2008 200 dage mod 161 dage i 2007. En egentlig forberedelse af straffeanker med skriftveksling og bevisoptagelse er sjældent forekommende. Hovedforhandling i straffeanker berammes umiddelbart efter, at rigsadvokatens ankemeddelelse er modtaget i forkyndt stand.

Berammelsen sker til en af de dage, der i forvejen er reserveret til straffesager, således at de kan behandles inden for en rimelig tid og uafhængigt af berammelsestiden for de øvrige sager. Grunden til den længere gennemløbstid er, at sagerne efter domstolsreformen har ændret karakter og medført et større ressourceforbrug, jf. ovenfor under pkt. 1.2.

2.4. Gennemløbstiden for alle afsluttede **kæresager** og **andragender** steg i 2008 til 91 dage, mod 81 dage i 2007. Denne fortsatte stigning i gennemløbstiden for disse sager, skyldes dels det efterslæb der var efter store vakancer og nyansættelser i fuldmægtiggruppen i 2007 og i første halvdel af 2008, dels en stigning i antallet af procesbevillinger i civile kæresager. Hertil kommer en stigning i antallet af sager i Den Særlige Klageret, jf. tabel 10.

3. Organisation og ressourceanvendelse

Ved vurderingen af ressourceanvendelsen skal Højesterets særlige arbejdsopgaver og arbejdsform tages i betragtning.

3.1. Højesterets retssager

Forberedelsen af **civile ankesager**, der udgør lidt over halvdelen af alle sager, forestås af Højesterets anke- og kæresagersudvalg. Udvalget består af 3 dommere, der, såfremt der opstår tvister under sagsforberedelsen, på skriftligt grundlag tager stilling til spørgsmålet. Det kan f. eks. dreje sig om tilladelse til nye påstande eller anbringender, eller om i hvilket omfang der skal indhentes supplerende oplysninger, afhøres vidner eller foretages syn og skøn. Afgørelse træffes på grundlag af parternes indlæg og en dommerfuldmægtigs skriftlige gennemgang af sagen og tvistepunkterne. Såfremt der tillades afhøring af parter eller vidner, foretages disse af den byret, hvor parterne eller vidnerne har hjemting, eller i Højesteret af en dommerfuldmægtig, der i forvejen kender sagen.

Når forberedelsen er afsluttet, indkaldes advokaterne til et berammelsesmøde med ankeudvalgsformanden, hvor hovedforhandlingens varighed samt spørgsmålet om, hvorvidt sagen er egnet til skriftlig behandling, drøftes. Herved sikres det, at der ikke afsættes unødigt tid til hovedforhandlingen. På mødet i ankeudvalget bliver tidspunktet for hovedforhandlingen fastlagt og sagen henvist til en af rettens to afdelinger, medmindre sagen skal forhandles skriftligt. Berammelse sker dog ofte telefonisk uden afholdelse af et møde. Ankeudvalgsformanden kan – også mod advokaternes indstilling – beslutte, at en sag skal behandles skriftligt. For at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af den tid, der afsættes til hovedforhandlingen, anmodes advokaterne endvidere om inden hovedforhandlingen at udfærdige en tidsplan herfor.

Det er Højesterets erfaring, at en nedbringelse af berammelsestiden i civile sager til under 6 måneder ikke er realistisk, idet advokaterne i mundtligt behandlede civile sager ofte ikke har mulighed for at møde til hovedforhandlingen inden for en 6 måneders periode.

I 2008 har Højesteret genindført den ordning, hvor 2 dommerfuldmægtigen indgår i et tæt samarbejde med de første voterende dommere om den sag, dommeren forbereder. Bistanden kan blandt andet bestå i undersøgelse af særlige spørgsmål, drøftelser af sagen og udarbejdelse af domsudkast.

I 2008 blev der givet 53 tilladelser til bevisoptagelser i form af afhøringer af parter og vidner. Af disse blev de 40 foretaget i Højesteret under retsmøder, der ledes af en dommerfuldmægtig. I 2007 var antallet af tilladelser, henholdsvis afhøringer i Højesteret 80 og 41.

I de mundtlige hovedforhandlinger medvirker mindst 5 dommere. I principielle sager og andre sager af særlig vigtighed kan retten bestemme, at der skal medvirke flere dommere. Forud for hovedforhandlingen har dommerne gennemgået sagen, den af parterne udfærdigede ekstrakt, parternes sammenfattende processkrifter samt parternes materialesamlinger, hvis omfang varierer, men sædvanligvis er meget omfattende. Dette forberedelsesarbejde er navnlig i civile sager meget tidskrævende. Dommerne voterer straks efter hovedforhandlingens afslutning. Der afsættes normalt lige så lang tid til votering og domsskrivning som til hovedforhandlingen. Det er dog ofte ikke tilstrækkeligt, og domsskrivningen må da fortsættes efter hovedforhandling og votering i andre allerede berammede sager. Dette er nødvendigt, da der normalt ikke afsættes berammelsesfrie dage. I sager, hvor der medvirker 7 dommere, afsættes normalt 2 dage til votering og domsskrivning.

Antallet af medvirkende dommere i de skriftligt behandlede ankesager er som for de mundtligt behandlede. Fordelen ved de skriftligt behandlede, men mundtligt voterede ankesager er, at de kan votes på tidspunkter, hvor der med kort varsel er bortfaldet en berammet hovedforhandling. Dommernes forberedelse i disse sager svarer til forberedelsen i de mundtligt behandlede sager. Dog udgår en del af de ankesager, hvor en part er selvmøder, til skriftlig behandling, hvilket kan gøre forberedelsen af voteringen tungere.

I de mundtligt forhandlede og de skriftligt behandlede, men mundtligt voterede ankesager samt i straffeankesager overværes dommernes votering af en dommerfuldmægtig, der nedskriver vote-

ringerne, som indsættes i voteringsprotokoller i redigeret form. Dette arbejde er meget tidskrævende.

I **straffeankesager** kan Højesteret kun tage stilling til straffens udmåling, til fortolkning af de straffebestemmelser, som påstås overtrådt, og til, om der foreligger formelle fejl ved behandlingen i de tidligere instanser. Højesteret kan derimod ikke tage stilling til, om beviserne er rigtigt bedømt.

TABEL 9 HOVEDFORHANDLINGERS VARIGHED					
Flere sager, der behandles samlet, tæller kun en gang					
Civile sager ¹⁾	2004	2005	2006	2007	2008
<1 dag	23	23	27	34	9
1 dag	81	107	63	75	92
1½ dag	13	13	13	16	6
2 dage	6	5	6	4	4
2½ dag	1	2	3		
3 dage	5	3 ¹⁾	4		1
3½ dag					1
4 dage	1	2		1	
4½ dag					
5 dage		1	2		
> 5 dage					
Straffesager ¹⁾					
<1 dag	40	51	51	45	13
1 dag	8	3	3	2	2
1½ dag					
2 dage	1	0			2
2½ dage					
3 dage				1	

Det er alene den tid, der er afsat til parternes indlæg under hovedforhandlingen, der er opgjort. Den tid, der anvendes til dommernes forberedelse og til votering og domsskrivning, er derimod ikke medtaget.

Kæresager bliver næsten altid behandlet skriftligt. Parterne indgiver således skriftlige indlæg. Sagerne forberedes af en dommerfuldmægtig, der udfærdiger referat og gennemgår forarbejder, litteratur og praksis samt udfærdiger udkast til afgørelse. Voteringen foregår normalt også skriftligt. I kæresager medvirker normalt 3 dommere. En del af kæresagerne er indbragt med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. tabel 6, og angår principielle spørgsmål, hvilket kan nødvendiggøre deltagelse af 5 eller eventuelt 7 dommere. Tyngden af disse sager kan i vidt omfang sidestilles med de skriftligt behandlede civile ankesager. Det sker, at kæresager, evt. på Højesterets initiativ, forhandles mundtligt. Således blev sagerne om frihedsberøvelse af 2 tunesiske statsbor-

gere, som de administrative myndigheder anså som en fare for statens sikkerhed, behandlet mundtligt under medvirken af hhv. 9 og 7 dommere.

Andragender behandles altid skriftligt med indstilling fra en dommerfuldmægtig.

3.2. Andre opgaver

Udover behandlingen af retssager varetager Højesteret en række andre opgaver.

Præsidenten har ansvaret for Højesterets **administrative opgaver**. Opgaverne udføres af Højesterets justitskontor, der ledes af administrationschefen med reference til præsidenten. De administrative opgaver er stigende, ikke mindst på informationsområdet og det personaleadministrative område.

Administrationschefen bistår endvidere præsidenten med behandlingen af bl.a. klager over højsteretsdommere og præsidenter ved landsretterne og Sø- og Handelsretten. Hun behandler også spørgsmål om retsafgift og aktindsigt, der ved tvivlsspørgsmål forelægges retten til afgørelse.

Med henblik på at forbedre den interne information afholder Højesteret hver måned et møde for alle ansatte, hvor retsformændene i Højesterets to afdelinger informerer om sager i den kommende måned af almen interesse.

Højesteret varetager endvidere sekretariatsfunktionen for Den Særlige Klageret, Bibeskæftelsesnævnet og Rigsretten.

Den Særlige Klageret har sekretariat i Højesteret, jf. retsplejelovens § 1a, stk. 5. Klageretten behandler anmodninger om genoptagelse af straffesager, klager over dommere og andre domstolsjurister og kæresager vedrørende forsvarerudelukkelse. Endvidere behandler Klageretten sager om afskedigelse af dommere og om afskedigelse og uansøgt forflyttelse af andre domstolsjurister. Klageretten består af en højsteretsdommer, der er formand, en landsdommer og en byretsdommer, en advokat og en professor. Både den forberedende sagsbehandling og voteringen i Klageretten foregår skriftligt. Sekretariatsopgaverne består i at forberede sagerne med indhentelse af akter, partshøring og udfærdigelse af referater og udkast til afgørelse, inden sagen rundsendes til votering blandt medlemmerne. Sekretariatsopgaverne varetages af tre dommerfuldmægtige og 2 kontorfunktionærer.

I 2008 var antallet af indkomne sager i Klageretten 223 mod 208 i 2007. Der har i 2008 været en stigning i antallet af afgjorte sager i alle sagskategorier, idet der i 2008 blev afgjort i alt 208 sager mod 91 året før. Antallet af klager over dommere eller andre domstolsjurister steg til 91 i 2008 mod 45 i 2007. Antallet af afgørelser i sager vedrørende genoptagelse steg fra 42 i 2007 til 111 i 2008, mens kæresagerne faldt fra 4 i 2007 til 6 i 2008. Udviklingen i sagsantallet i årene 2004 – 2008 fremgår af tabellen nedenfor. Ud over de sager, der fremgår af tabellen, afsluttes et antal sager administrativt af sekretariatet uden votering blandt Klagerettens medlemmer.

Tablet 10 DEN SÆRLIGE KLAGERET

	Antal afgjorte sager					Ændring i %
	2004	2005	2006	2007	2008	
Genoptagelse	73	56	59 ¹⁾	42	111	+164 %
Dommersager	87	86	66 ²⁾	45	91 ²⁾	+102 %
Kæresager (§ 737, § 987)	14	13	12	4	6	+50 %
I alt	174	155	137	91	208	+129 %

1) Anmodning om genoptagelse blev imødekommet i 5 af sagerne.

2) I en af sagerne blev der udtrykt misbilligelse.

Bibeskæftigelsesnævnet har ligeledes sekretariat i Højesteret, jf. retsplejelovens § 47f, stk. 3. Nævnet varetager tilladelses- og tilsynsopgaver i relation til dommers lønnede, faste bibeskæftigelse. Dommere skal således ansøge nævnet om tilladelse til fast, indtægtsgivende bibeskæftigelse, medmindre hvervet er hjemlet ved lov. Nævnet skal også godkende udpegning af dommere fra de overordnede retter til hverv i nævn og råd. Nævnet modtager endvidere årlige indberetninger fra alle dommere vedrørende deres bibeskæftigelse. Nævnet offentliggør hvert år en redegørelse for sin virksomhed og en oversigt over dommernes indtægtsgivende bibeskæftigelse. Redegørelserne findes på nævnets hjemmeside.

Bibeskæftigelsesnævnet består af præsidenten for Højesteret, præsidenterne for de to landsretter, en præsident valgt af de øvrige retspræsidenter, en dommer og to offentlighedsrepræsentanter. Nævnet er etableret med virkning fra den 1. januar 2007. Sekretariatsfunktionen har været ressourcekrævende og har inddraget alle personalegrupper, herunder dommerfuldmægtige. Der blev imidlertid ikke tilført Højesteret yderligere i ressourcer i forbindelse med oprettelse af nævnet. I 2008 behandlede Bibeskæftigelsesnævnets sekretariat 48 sager mod 45 sager i 2007. I 2008 har

GKR Solutions i samarbejde med nævnet udviklet et elektronisk indberetningssystem, der blev taget i brug ved indberetningerne for 2008. Udviklingen af systemet har været meget arbejdskrævende for nævnets sekretariat.

I 2008 blev der, i overensstemmelse med kravet i lov om Rigsretten, afholdt konstituerende møde i **Rigsretten** med deltagelse af alle medlemmer.

Endvidere varetager højesteretsdommerne **andre offentlige opgaver** af generel betydning for retsplejen og domstolene. Formandsposten i en række råd og nævn bestrides af højesteretsdommere. Det gælder således bl.a. Procesbevillingsnævnet, bestyrelsen for Domstolsstyrelsen og Dommerudnævnelsesrådet.

Højesteret deltager i vidt omfang i **internationalt samarbejde**, herunder i møder på nordisk og europæisk plan. Som et led i dette arbejde udarbejdes ofte redegørelser på engelsk om nationale retsforhold eller besvares spørgeskemaer til brug for efterfølgende drøftelser i internationale fora. Dette arbejde er tidskrævende både for dommere og fuldmægtige. Da Danmark hverken har forvaltningsdomstole eller en særlig forfatningsdomstol, er Højesterets deltagelse i internationalt samarbejde mere tidskrævende end i lande med specialdomstole.

Blandt de internationale møder i 2008, hvor repræsentanter for Højesteret har deltaget, kan nævnes:

- Deltagelse i konference i Vilnius, Litauen, arrangeret af sammenslutningen af europæiske forfatningsdomstole
- Møde i Europarådets rådgivende dommerkomite
- Besøg i Japans Højesteret mv.
- Besøg i Sydkoreas Højesteret mv.
- Besøg i Indonesiens Højesteret mv.
- Kollokvium i Ljubljana, Slovenien, om begrundelse af højesteretsdomme og om højesteretsdommes præcedensvirkning arrangeret af Network of Supreme Court Presidents in the European Union
- Bestyrelsesmøder i ovennævnte network. Præsidenten er valgt som formand for bestyrelsen for en 2-årig periode.
- Nordisk administrationschefmøde i Island
- Kollokvium i Warszawa arrangeret af sammenslutningen af de øverste forvaltningsdomstole i EU om samarbejdet mellem disse domstole og EF-domstolen

- Alle Højesterets dommere deltog i et 2-dages besøg i Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg med forberedte indlæg fra de deltagende dommere
- Seminar i Bruxelles "The Administrative Judge and the European Law"
- Det franske Forfatningsråds (Conseil constitutionnel) 50-års jubilæum, Paris
- International Association for Court Administration (IACA) seminar i Dublin
- Danmark-Italien seminar på Christiansborg - comparative constitutional studies
- Nordiske højesteretspræsidenters årlige møde, Svalbard, Norge
- Den svenske Riksdags seminar om "Konstitutionella kontrollfunktioner".
- Adskillige højesteretsdommere og administrationschefen deltog i det 39. Nordiske Juristmøde i København

Dommere fra Højesteret har virket som dommere ved nordiske processpil i Oslo og ved Juridisk diskussionsklubs processpil i København.

Højesteret har i 2008 modtaget en række besøg, hvor de besøgende orienteres om bl.a. Højesterets historie, stilling over for regering og Folketing, det daglige arbejde i retten og om domstolsreformens betydning for Højesteret. Som eksempler på disse besøg kan nævnes:

- Hans Kongelige Højhed Prins Joachim og Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Marie
- Folketinget
- Chefredaktører og journalister fra de landsdækkende medier

Højesteret har endvidere modtaget besøg fra en række byretter og uddannelsesinstitutioner. Også i 2008 havde Højesteret åbnet dørene på Kulturnatten.

Højesteret har i 2008 modtaget et stort antal udenlandske besøgende, herunder:.

- Norges Højesteret
- Dommere fra Japan
- Dommere fra Bangladesh
- Dommere fra Australien
- Dommere fra Bhutan
- 14 dages studieophold for portugisisk en dommer ved Portugals øverste forvaltningsdomstol.

3.3. Årsværk

Højesterets samlede forbrug af årsværk var i 2008 på 45,23 fordelt på 30,26 årsværk for juridisk personale, 8,65 årsværk for kontorphonale og 6,32 årsværk for øvrigt personale (2 vagtmestre, 1 bibliotekar, 1 it-medarbejder, 1 køkkenmedhjælper og 5 studenter).

De tilsvarende tal i 2007 var 43,86 fordelt på 29,14 årsværk for juridisk personale, 8,66 årsværk for kontorphonale og 6,06 årsværk for øvrigt personale. Da hvervet som formand for Procesbevillingsnævnet er en fuldtidsstilling, indgår der 1 dommerårsværk mindre i Højesterets arbejdsfordeling end angivet ovenfor.

Der er i løbet af året foretaget en registrering af den enkelte medarbejders relative arbejdstid fordelt på sagstyper og arbejdsområder. Registreringen er foretaget skønsmæssigt og i det væsentlige månedsvis af medarbejderne selv. Den registrerede relative arbejdstid omfatter det arbejde, der er en del af Højesterets virksomhed. Heri indgår arbejde i Den særlige Klageret, Bibeskæftigelsesnævnet og andre råd og nævn, i det omfang arbejdet ikke vederlægges særskilt.

TABEL 11 TIDSFORBRUG

Opgjort i procent af den tid, der er anvendt på arbejde i Højesteret

	Dommere	Øvrige jurister	Øvrigt Personale
Straffeanker	9	5	2
Straffekæresager/andragender	3	11	3
Civile anker	77	43	18
Civile kæresager/andragender	5	18	5
Kursusaktivitet		4	1
Økonomiforvaltning			7
Ledelse og administration	3	7	21
Interne udvalg	2	1	2
Edb			7
Vagtmester- og reception			9
Klageretten og nævn		10	5
Biblioteksopgaver			6
Køkken			6
Andre opgaver	1	1	8
I alt	100 %	100 %	100 %

4. Handlingsplan

Højesterets handlingsplaner anvendes først og fremmest som en kontrol af, om udviklingen inden for de forskellige områder går i den ønskede retning. Højesterets handlingsplan for 2009 indeholder tiltag på fokusområderne: Kvalitet og retssikkerhed, en udviklende arbejdsplads, effektive arbejdsprocesser og god ressourceudnyttelse samt tiltag i forhold til eksterne relationer.

Højesterets opgave er at bidrage til retsenhed, retsafklaring og retsudvikling, og retten træffer afgørelse i en lang række sager af indgribende personlig, økonomisk og samfundsmæssig betydning. Højesterets arbejdsform sikrer, at domstolenes fælles målsætning om, at sagsbehandling, afgørelser og andre ydelser skal være af højeste faglige kvalitet, opfyldes. Højesterets ressourcer anvendes stadig primært herpå. Målsætningen om at tilrettelægge arbejdsgangene mest hensigtsmæssigt forfølges til stadighed. I 2008 blev der afholdt en temadag for alle ansatte i Højesteret til drøftelse af ændring i arbejdsgange med udbytterig erfaringsudveksling og forslag til forbedring af arbejdsgange og ressourceudnyttelse. En lang række af disse forslag blev gennemført i 2008.

Også i 2008 har der på Højesterets initiativ været afholdt et møde med Rigsadvokaten, Advokatrådet og Landsforeningen af beskikkede advokater med henblik på en yderligere effektivisering og forenkling af forberedelsen og hovedforhandlingen i straffesager.

5. Forventninger til de kommende år

Højesteret ønsker at nedbringe sagsbeholdningen og forkorte gennemløbstiden. Højesteret vil derfor fortsat søge at fastholde et højt niveau af afgjorte sager. Der må imidlertid ikke slækkes på kvaliteten, idet Højesteret er sidste instans og ofte træffer afgørelser af stor samfundsmæssig betydning. Det var derfor med den indtil 1. januar 2007 gældende struktur urealistisk at forestille sig en markant forkortelse af gennemløbstiden.

Den retsreform, der blev gennemført i 2007, vil medføre, at Højesteret i langt højere grad skal fungere som overordnet appelinstans, der fastlægger praksis i sager af principiel betydning eller anden vidtrækkende betydning. Når alle sager som hovedregel skal begynde i byretterne i første instans, vil Højesterets arbejde i videre omfang end i dag koncentreres sig om de centrale elementer i Højesterets opgaver, nemlig at træffe afgørelser i sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig betydning.

De civile sager og straffesager, der i dag ankes til Højesteret med tredjeinstansbevilling fra Procesbevillingsnævnet, indeholder uden videre spørgsmål af principiel betydning. Det samme gælder for de sager, der indbringes for Højesteret, efter at de af byretten henvist til landsretten som 1. instans på grund af deres principielle betydning. Som anført under afsnit 1 er tilgangen af civile ankesager og straffesager for Højesteret faldet som følge af domstolsreformen. Den fulde virkning af reformen i øvrigt vil først slå igennem i Højesteret om nogle år, idet følgerne af reformen i Højesteret er forsinket i forhold til de øvrige instanser. Højesterets sagsbeholdning vil inden for disse år ændres til alle at vedrøre principielle og ressourcekrævende sager, hvoraf størstedelen stadig vil være civile ankesager. Det varer derfor nogle år, før berammelsestiden er nedbragt til et rimeligt niveau.